

Kiina tanssii ja futaa

Kiinan kuumimmat urheilupuheenaiheet ovat miesten jalkapallo ja mummojen aukiotanssi. Pekingin talviolympialaisistakin puhutaan, mutta talvilajit eivät varsinaisesti kiinnosta. Suurin osa kiinalaisista ei ole edes koskaan kokenut kunnon talvea. Lisäksi Kiina on menestynyt talviolympialaisissa toistaiseksi vaatimattomasti. Sen sijaan jalkapallo ja aukiotanssi ovat erittäin suosittuja Kiinassa: ne herättävät kuumia tunteita kaduilla ja some-keskusteluissa. Molemmat lajit ovat myös politiikan keskipisteessä.

YLI MILJARDIN IHMISEN VÄESTÖSTÄ ja valtavista rahallisista satsauksista huolimatta Kiina on vain kerran saanut kokoon jalkapallojoukkueen, joka pääsi maailmanmestaruuskisojen lopputurnaukseen. Kiinan karsiutuminen Qatarin kisoista on kansallinen häpeän aihe, varsinkin kun maa pyrkii Xi Jinpingin johdolla maailmanluokan jalkapallomahdiksi vuoteen 2050 mennessä.

Aukiotanssi puolestaan lieenee Kiinan yleisin liikuntaharrastus: sitä harrastaa arviolta 100 miljoonaa kiinalaista (The Paper 2020). Kaikki Kiinassa kävijät ovat nähneet puistoissa ja aukioilla kokoontuvia tanssijoita, jotka harjoittelevat yhteistä koreografiaa kaiuttimista pauhaavan musiikin tahtiin – aamuvarhaisesta yömyöhään. Tanssiryhmien aiheuttama meluhaitta saa naapurustot raivon partaalle.

Tanssivat mummot ovat myös joutuneet käsikähmään muiden liikuntaharrastajien kanssa puolustaessaan aggressiivisesti oikeuksiaan käyttää urheilupaikkoja ja julkisia tiloja. Kiinassa parlamentissa otettiin joulukuussa 2021 käsittelyyn lakialoite, joka määrää desibelirajan ja hyväksyttävän harjoitteluajan aukiotanssijoille. (SCMP 2021) Miten ja millä tuloksin Kiinan valtio on tukenut huippu-urheilua ja massaliikuntaa?

Kansantasavallan vahvistamista – puolueen johdolla aamujumppaan

Kiinan perinteisillä liikuntalajeilla kuten taiji ja wushu on vuosituhansien historia. Länsimaiset urheilulajit tulivat Kiinaan vasta 1800-luvulla erityisesti lähetyssaarnaajien mukana. Esimerkiksi NMKY toimi aktiivisesti siellä. (Zhang ym. 2017) Sadan vuoden kaaoksen jälkeen, kun kommunistit nousivat valtaan 1949, uudet hallitsijat pitivät urheilua tärkeänä keinona vahvistaa Kiinan kansakuntaa. Urheilusta tuli pakollista massaliikuntaa, jotta kansalaiset pystyisivät antamaan täyden panoksensa kansantasavallan rakentamiseen. (Xiong 2007)

Köyhässä ja sodan runtelemassa maassa ei ollut varaa rakentaa liikuntapaikkoja, joten kaupunkilaiset osallistuivat jumppahetkiin työpaikan pihalla ja jos rahaa riitti, työpaikka saattoi rakentaa koripallokentän tai pingispöytiä. Aamujumppaliikkeitä tehtiin koko maassa samaan aikaan kaiuttimista kaikuvaan radion jumppaohjelman tahdissa. Osallistuminen vaikutti työntekijöiden bonuksiin ja pois-

jääminen heikensi arviota työntekijän poliittisesta suoriutumisesta. (Xiong 2007)

Kiinan kansantasavalta osallistui Helsingin olympialaisiin 1952, saatuaan sinne kutsun päivää ennen kisojen alkua. Vain yksi uimari ehti osallistua virallisiin kilpailuihin. Osallistuminen avasi kuitenkin Kiinan johtajien silmät sille, miten tärkeää menestys kansainvälisissä urheilutapahtumissa on valtion maineelle. (Xiong 2007) Tosin tämän jälkeen Kiinan kansantasavalta ei voinut osallistua olympialaisiin kuin vasta vuonna 1980, koska Kiinan tasavaltaa eli Taiwania pidettiin Kiinan virallisena edustajana Kansainvälisessä olympiakomiteassa vuoteen 1979 asti. Kansantasavallan urheilijat osallistuivat kuitenkin aasialaisiin ja sosialistisen leirin kisoihin ja joidenkin lajien maailmanmestaruuskisoihin. Rong Guotuan voitti Kiinan ensimmäisen maailmanmestaruuden pöytätenniksessä 1959.

Jalkapallon edustusjoukkueen treenaamiseen löytyi heti alusta lähtien varoja, koska jalkapalloa pidettiin globaalisti arvostetuimpana urheilulajina. Muiden lajien kohdalla kesti vuosia ennen kuin johtajat tarttuivat toimeen. Kun Kiinan urheiluministeriö alkoi 1960-luvun alussa tukea huippu-urheilua massaliikunnan sijaan, kaupunkilaiset vapautuivat pakollisista aamujumppahetkistä. Valtion ohjaamaa ryhmäliikuntaa ei enää järjestetty, muutoin kuin kulttuurivallankumouksen aikana (1966–1976) poliittisten marssien muodossa ja vallankumousta ihannoivissa tanssiesityksissä. (Xiong 2007) Kulttuurivallankumouksen alkuvuosina sekä länsimaisten että perinteisten kiinalaisten liikuntalajien harrastaminen oli kielletty koripalloa ja pöytätennistä lukuun ottamatta. (Guo 2012) Nämä lajit olivat jostain syystä Punaisen armeijan sotilaiden suosiossa jo vallankumouksen aikana (Snow 1973) ja ne pysyivät poliittisesti hyväksytyinä jopa kaikkein radikaaleimpina vuosina.

Reformit mullistavat kaupunkilaisten vapaa-ajan

Tavalliset kansalaiset palasivat 1990-luvun alussa sankoin joukoin liikunnan pariin, tällä kertaa omasta tahdostaan. Kiinan reformit käänsivät kaupunkilaisten elämän ylösalaisin. Työyksiköt eivät enää kontrolloineet työntekijöitä ja heidän perheitään, vaan kukin sai päättää missä asua ja mitä tehdä vapaa-aikana. Nopeasti nouseva elintaso sai

Tanssijoita Shanghaissa Bundin (Waitan) historiallisella alueella. Kuva: Urs Fueeler/Alamy Stock Photo

kaupunkilaiset satsaamaan itseensä ja pitämään itseään kunnossa, ei sen takia että puolue pakotti, vaan oman hyvinvoinnin ja yhteisen hauskanpidon takia. Yksitysyrittäjät perustivat kuntosaleja, aerobic oli huippusuosituttu, kuten myös perinteiset urheilulajit.

Työpaikkojen yhteisöllinen ryhmäliikunta koki uudelleensyntymän asuinkortteleissa, joissa vapaaehtoiset järjestivät työttömille ja eläkeläisille jumppaa, taitoja ja tanssia. Näistä korttelitansseista kehittyi vähitellen se rakastettu ja vihattu aukiotanssi. Siinä yhdistyivät kansanomaisen viuhkatanssin, pakollisen sosialistisen aamujumpan ja kulttuurivallankumouksen ajan ryhmätanssien perinteet. Työttömät ja eläkeläiset käyttivät runsasta vapaa-aikaansa yhteiseen hauskanpitoon ja terveyden ylläpitämiseen tanssimalla perinteisiä tansseja ja opettelemalla viimeisimpiä liikkeitä musiikkivideoista.

Naiset tuovat mitaleita – miesten jalkapallomenestys antaa odottaa

Valtio ei pitkään osoittanut kiinnostusta suurten massojen liikuntaharrastuksiin, vaan panosti eliittuurheiluun tarkkaan valituissa lajeissa, joissa olisi parhaat mahdollisuudet saavuttaa arvokisojen kultamitalisijoja pienillä resursseilla, ja aasialaisen kehonrakenteen huomioon ottaen (matala BMI). (Kotzias 2018) Strategia on toiminut loistavasti ja Tokion kesäolympialaisissa Kiina sai eniten kultamitaleja pöytätenniksessä, voimistelussa ja sukellukses-

*Valtio ei pitkään
osoittanut kiinnostusta
suurten massojen
liikuntaharrastuksiin,
vaan panosti
eliittuurheiluun.*

sa. Varma menestystekijä on ollut panostus naisurheilijoihin, koska kansainvälisesti katsottuna naisten eliittuurheilun rahoitus on vähäistä miehiin verrattuna. Myös tämä näkyi Tokion kesäolympialaisissa – Kiinan joukkueessa oli kaksi kertaa enemmän naisia kuin miehiä.

Naisiin panostaminen on toiminut, ja Kiinan naisurheilijat ovat

vuosia keränneet enemmän arvokisamitaleja kuin miehet. Toisin kuin miehet, naiset loistavat myös joukkuelajeissa. Vaikka naisten jalkapalloon ei satsattu paljoa, naisten maajoukkue nousi nopeasti Aasian parhaaksi ja huippupelaajia ostettiin jopa Yhdysvaltoihin. Syy naisten ja miesten joukkueiden suureen tasoeroon on selvittämättä. Oma arvaukseni on, että yhden lapsen politiikan ja poikia suosivan kulttuurin seurauksena pojista on kasvatettu yksilösuorittajia, kun taas tytöt ovat saaneet yhteisöllisemmän kasvatuksen.

Valtion yksilölajeihin panostavassa urheilustrategiasa miesten jalkapallo tekee poikkeuksen. Kiinan johtaja Xi Jinping on jo yli kymmenen vuoden ajan yrittänyt toteuttaa Kiinan jalkapallounelmaa suurilla strategioilla ja budjeteilla, mutta toistaiseksi huonoin tuloksin. Kiinan sijoitus FIFA:n ranking-listalla on pudonnut tuona aikana kolme sijaa. Ulkomaisten huippuvalmentajien ostamisesta Kiinaan on kirjoitettu Suomenkin lehdissä, mutta mitä muuta Kiinassa on tehty kotimaisten pelaajien kasvattamiseksi?

Lisää urheilua kouluihin

Tärkeän päämäärän edessä käyttöön otettiin taas koko ikäluokan mobilisointi yhteiseen massaliikuntaan. Vuonna 2014 Kiinan opetusministeriö päätti liittää jalkapallon pakollisena lajina peruskoulujen liikuntaohjelmaan. Lisäksi peruskoulut saivat hakea valtiolta rahoitusta jalkapallolinjan perustamiseksi. Vuonna 2019 Kiinassa toimi lähes 25 000 jalkapalloon erikoistunutta peruskoulua ja niiden määrään toivotaan nousevan 30 000 vuoteen 2025 mennessä. Lisäksi koulujalkapalloa tuettiin paikallisilla pilottiprojekteilla ja suunnitelmiin kuului myös 3 000 jalkapalloon erikoistuvan lastentarhan perustaminen. Opetusministeriön toiveena oli, että kaiken kaikkiaan 20 miljoonaa lasta osallistuisi vähintään kerran viikossa erikoiskoulujen jalkapallotunnille. (Kiinan opetusministeriö 2019)

Toistaiseksi koulusatsaukset eivät ole tuottaneet tulosta. Kiinan jalkapalloon perehtynyt **Cameron Wilson** näkee tässä kaksi ongelmaa. Hänen mukaansa poliitikot eivät pysty sytyttämään urheilukipinää ylhäältä käsin, vaan jalkapallokulttuurin pitäisi syntyä nuorten parissa ilman poliittista ja kaupallista ohjausta. Tämä pitää paikkansa myös monen muun urheilulajin kohdalla. Mutta tällaisen kulttuurin syntyminen on ollut Kiinan koululaisten parissa lähes mahdotonta, koska heidän vapaa-aikansa on kulunut koulun jälkeiseen lisäopetukseen ja vanhempien arvostamiin sivistäviin harrastuksiin. Erittäin harvat vanhemmat pitävät jalkapalloa hyvänä vaihtoehtona lapsilleen, koska mahdollisuudet luoda rahaisa jalkapalloura Kiinassa ovat minimaaliset. Sen takia he kannustavat lapsiaan keskittymään harrastuksiin, jotka tukevat järkevämpiä urapolkua. (SupChina 2021)

Tilanne saattaa kuitenkin muuttua kahden uuden poliittisen päätöksen myötä. Ensinnäkin, koulun ulkopuolisen yksityisen lisäopetuksen antaminen tärkeimmissä kouluaineissa kiellettiin. Nyt nuorilla on yhtäkkiä vapaa-aikaa. Toiseksi, koulut määrättiin lisäämään liikuntatunteja ja opetusohjelmaan. Jokaisen koululaisen pitäisi harrastaa liikuntaa tunnin verran sekä koulupäivän aikana että sen jälkeen. (Xinhua 2021)

Xi Jinping on osoittanut huolensa erityisesti naismaisten meikkaavien miesten suosioista Kiinan sosiaalisessa mediassa ja nuorten ihannoimasta kulttuurista, jossa halutaan vetäytyä pois stressaavasta kilpailuyhteiskunnasta. Kiinan johto pitää reippaita urheilutunteja oikeana ratkaisuna nuorison ryhdistämiseksi ja poikien miehistämiseksi. Poliittisen johdon aloittaman urheilukampanjan siivittämänä monet ounastelevat nyt, että päämäärätietoiset vanhemmat korvaavat nuorten koulun jälkeiset lisäkurssit urheiluharrastuksilla. Valtion lisäksi nyt myös vanhemmat alkavat ehkä patistaa nuoria jalkapallon pariin.

Pakolliset aamujumpat eivät aikoinaan innostaneet kii-nalaisia liikkumaan, vaan oma liikunnan ilo. Vielä ei ole odotettavissa, että jalkapalloa potkivat lapset valtaavat aukiot tanssilta mummoilta.

OUTI LUOVA, dosentti

yliopistonlehtori

Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskus

Turun yliopisto

outluo@utu.fi

LÄHTEET

Gao, H. 2012. From Mao Zedong to Jeremy Lin: Why Basketball Is China's Biggest Sport. *The Atlantic*. 22.2. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2012/02/from-mao-zedong-to-jeremy-lin-why-basketball-is-chinas-biggest-sport/253427/> [Luettu 10.1.2022]

Kiinan opetusministeriö 2019. 全国青少年校园足球工作报告 2015–2019 [Raportti valtakunnallisesta nuorten kampusjalkapallotyöstä 2015–2019] http://www.moe.gov.cn/jyb_xwfb/s5147/201907/t20190724_392065.html [luettu 3.1.2022]

Kotzias, K. 2018. China's Sports Industry & Results: From Tradition to Modernization. *Statathlon*, <https://statathlon.com/chinas-sports-industry-results-from-tradition-to-modernization/> [luettu 6.1.2022]

Sixthtone 2018. How Square Dancing Grannies Became Capitalism's Next Frontier, 8.10, <https://www.sixthtone.com/news/1003003/how-square-dancing-grannies-became-capitalisms-next-frontier> [luettu 22.12.2021]

Snow, E. 1973. Punatähti Kiinan yllä. Helsinki: WSOY.

South China Morning Post. 2021. China considers legal changes to curb noise pollution from the country's notorious dancing grannies. 18.8., <https://www.scmp.com/news/people-culture/environment/article/3145450/china-considers-legal-changes-curb-noise-pollution> [luettu 6.1.2022]

SupChina 2021. Chinese soccer 2021: A postmortem. 31.12., <https://supchina.com/2021/12/13/chinese-soccer-2021-a-postmortem/> [22.12.2021]

That's 2021. China Football Expert Cameron Wilson on the Crisis in the Game. 12.3, <https://www.thatsmags.com/china/post/32428/cameron-wilson-on-china-s-football-crisis> [luettu 22.12.2021]

The Paper 2020. 一亿广场舞大妈造就的万亿市场 [100 miljoonaa aukiotanssijatätiä luovat miljardimarkkinat] 25.11, https://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_10119909 [luettu 6.1.2022]

Xinhua 2021. Chinese students to have 2 hrs of daily physical activity, 25.4. http://www.xinhuanet.com/english/2021-04/25/c_139905138.htm [luettu 22.12.2021]

Xiong, H. 2007. The Evolution of Urban Society and Social Changes in Sports Participation at the Grassroots in China, *International Review for the Sociology of Sport* 42/4, 441–471

Zhang, H., Hong F. & Huang, F. 2017. Christianity and the Transformation of Physical Education and Sport in China. NY: Routledge: Taylor & Francis Group